

Phân tích truyện ngắn Bến quê - Nguyễn Minh Châu

[Văn mẫu lớp 9] Những bài văn hay phân tích tác phẩm truyện ngắn Bến Quê của nhà văn Nguyễn Minh Châu.

Đề bài: Phân tích tác phẩm truyện ngắn "*Bến quê*" của nhà văn Nguyễn Minh Châu.

Bài văn đạt điểm cao phân tích truyện Bến Quê của Nguyễn Minh Châu

Nguyễn Minh Châu là cây bút xuất sắc nhất của văn học Việt Nam trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ. Ông đã để lại cho văn học nước nhà một sự nghiệp thơ văn khá đồ sộ như: *Bức tranh*, *Dấu chân người lính*, *Mảnh trăng cuối rừng*... Đây là thời kỳ nhà văn đang “đi tìm những hạt ngọc ẩn dấu trong bề sâu tâm hồn của con người” thời kỳ mà con người Việt Nam dường như chỉ sống trong lý tưởng và sống bằng lý tưởng. Nhưng khi đất nước hòa bình, anh đã rất nhạy cảm và nhìn ra được những thay đổi của con người, những cuộc đời trĩu nặng đau thương nhưng nồng nàn khắc khoải với cuộc sống. “*Bến quê*” của Nguyễn Minh Châu đã để lại cho người đọc những ấn tượng sâu đậm.

Tác phẩm được tạo nên bởi cốt truyện thật đơn giản nhưng cũng rất đặc biệt. Tác giả đặt nhân vật của mình vào một căn bệnh hiểm nghèo – đó là bị liệt toàn thân, không thể di chuyển được dù chỉ là nhích người trên giường bệnh. Và anh làm một công việc để có điều kiện đi khắp nơi trên trái đất không sót một xó xỉnh nào. Một cách xây dựng rất tinh tế, ngay mở đầu câu chuyện đã thu hút bạn đọc phải tò mò đọc tiếp những tình huống, chi tiết của truyện.

Nhưng đâu chỉ dừng lại là tình huống trở trêu ấy mà nhà văn xây dựng lên tình huống khác cũng đầy nghịch lý. Khi Nhĩ phát hiện thấy vẻ đẹp lạ lùng của bãi bồi bên kia sông, ngay phía trước cửa sổ nhà anh, nhưng anh biết rằng mình sẽ không bao giờ được đặt chân lên mảnh đất ấy cho dù nó ở rất gần anh, Nhĩ đã nhờ cậu con trai thực hiện giúp mình cái điều khao khát ấy, nhưng rồi cậu ta lại xa vào một đám chơi cờ trên hè phố và làm lỡ chuyến đò sang sông duy nhất trong ngày. Tạo ra một chuỗi những nghịch lý như trên, tác giả muốn lưu ý người đọc đi đến nhận thức về cuộc đời: đời người chứa nhiều những bất thường, những nghịch lý rất ngẫu nhiên, không ai nói trước và khó tránh được sự vòng vèo đó.

Truyện mở đầu với hình ảnh, Nhĩ từ khung cửa sổ của căn phòng đã nhìn thấy những cảnh vật vô cùng tươi đẹp và tràn trề sức sống. Từ gần tới xa Nhĩ nhận thấy: bông hoa bằng lăng tím, con sông Hồng như rộng ra, vòm trời như cao hơn, bãi bồi bên kia sông sao mà gần gũi thế... Một sự cảm nhận bình dị nhưng qua con mắt của một người đã từng đi khắp nơi nay bị bệnh thì lại khác. Phải chăng, có như vậy tác phẩm mới diễn tả hết được những triết lý của cuộc đời và làm hiện lên một không gian có chiều sâu và chiều rộng. Không gian vẫn như xưa mà Nhĩ cảm thấy mới mẻ và giàu đẹp vô cùng. Qua đó tác

Phân tích truyện ngắn Bến quê - Nguyễn Minh Châu

phẩm muốn rút ra một triết lý cho cuộc đời: quê hương là máu thịt, là tâm hồn của chúng ta, hãy đừng vô tình mà phải biết gắn bó và trân trọng.

Trong mỗi chúng ta ai cũng biết rằng: gia đình, người thân là chỗ dựa tinh thần quan trọng nhất của cuộc đời ta. Đặc biệt đối với nhân vật Nhĩ thì Liên vợ anh là người chăm sóc, quan tâm đến anh nhiều nhất. Nhìn vợ bước xuống cầu thang anh đã xót xa “suốt cả một đời người đàn bà trên những bậc gỗ mòn lõm”, nhớ đến vợ anh thời con gái còn mặc áo nâu chít khắn mở quạ nay đã là một phụ nữ thị thành mà cuộc đời nào có khảm khá gì. Cái nghèo đã không che giấu được của cả gia đình, khi Nhĩ nhìn thấy “Liên đang mặc áo vá”, cảm nhận “những ngón tay gầy guộc âu yếm vuốt ve bên vai”. Và Nhĩ nhận ra tất cả tình yêu, sự tần tảo, đức hy sinh thầm lặng của người vợ. Chính trong những ngày cuối đời, nhân vật mới thực sự thấu hiểu lòng biết ơn sâu sắc người vợ của mình “cũng như cánh bãi bồi đang nằm phơi phơi bên kia, tâm hồn Liên vẫn giữ nguyên vẹn những nét tần tảo và chịu đựng hy sinh từ bao đời nay và cũng chính nhờ có điều đó mà sau nhiều ngày tháng bôn tẩu, tìm kiếm...Nhĩ đã tìm thấy được nơi nương tựa là gia đình trong những ngày này.

Sang được bờ bên kia sông với Nhĩ vừa là ước mơ vừa là suy ngẫm về cuộc đời. Hình ảnh con sông Hồng phải chăng là ranh giới giữa cái thực và cái mộng mà chiếc cầu nổi là con đò qua lại mỗi ngày chỉ có một chuyến. Nhĩ đã nhờ đừa con trai – niềm hy vọng của vợ chồng anh thực hiện ước mơ ấy. Nhưng đừa con trai đã không hiểu được khát khao của người cha, nên làm một cách miễn cưỡng và rồi lại bị thu hút vào trò chơi hấp dẫn ngay bên hè đường “sà vào đám người chơi phá cờ thế bên hè”, để rồi làm lỡ chuyến đò duy nhất trong ngày. Hình ảnh đừa con, hình ảnh của ước vọng từ “cái mũ cói rộng vành và chiếc sơ mi màu trứng sáo” cứ chập chờn, khi là đừa con, khi là chính nhân vật. Từ hoàn cảnh của mình, từ đừa con trai Nhĩ đã chiêm nghiệm được cái quy luật phổ biến của đời người “con người ta trên con đường đời thật khó tránh được những cái vòng vèo hoặc chùng chình”. Nên anh cũng không trách đừa con trai của mình. Còn với đám trẻ con và ông giáo Khuyến, Nhĩ cũng đã nhận ra tình làng nghĩa xóm vô cùng ấm áp và cần thiết cho con người.

Miền đất bãi bồi bên kia sông cũng gọi trong Nhĩ bao suy ngẫm về cuộc đời thực. Cuộc đời thực ấy đối lập với sự cầu kỳ mà cần đến sự giản dị. Nhưng để hiểu được ý nghĩa của cuộc đời, người ta phải có “con mắt xanh”, phải “in gót chân khắp mọi chân trời xa lạ mới nhìn thấy hết sự giàu có lẫn mọi vẻ đẹp của một cái bãi bồi sông Hồng ngay bờ bên kia”. Cái nghịch lý ấy không triết luận dài dòng mà nằm ngay trong tâm trạng giầy vò “mà lời lẽ không bao giờ giải thích hết giữa say mê và ân hận đau đớn”. Nhưng chặng đường đến với cuộc đời mỗi người lại chọn cho mình một cách riêng, và chặng đường ấy như cuộc chạy tiếp sức từ thế hệ này sang thế hệ khác.

Có thể nói truyện ngắn “*Bến quê*” của Nguyễn Minh Châu chứa đựng những suy ngẫm, những trải nghiệm sâu sắc của tác giả về con người và cuộc đời. Con người cần phải tự ý thức để nhận ra và trân trọng những vẻ đẹp bình dị nhưng thiêng liêng bền vững

Phân tích truyện ngắn Bến quê - Nguyễn Minh Châu

của cuộc sống, của quê hương gia đình. Bên cạnh đó tác giả rất thành công ở cách xây dựng tình huống, nhân vật đặc sắc hấp dẫn. Ông như một ngôi sao vút qua bầu trời sáng lòa rồi tan biến vào cõi vĩnh hằng. Nhưng với di sản văn học của ông để lại cho đời, đặc biệt là truyện ngắn trên cũng đáng cho chúng ta tự hào.

Tổng hợp những bài phân tích hay nhất truyện ngắn Bến Quê

Bài số 1:

Nhà thơ Đỗ Trung Quân từng có một định nghĩa bằng thơ rất hay về quê hương:

"Quê hương là chùm khế ngọt

Cho con trèo hái mỗi ngày

Quê hương là đường đi học

Con về rợp bướm vàng bay..."

Thực vậy, trên thế gian này có bao nhiêu con người thì có bấy nhiêu cách định nghĩa khác nhau về quê hương. Nhưng hiểu một cách chung nhất, quê hương là điểm đến của tâm linh, điểm về của mọi xáo trộn tâm hồn và là nơi để ta có thể nương tựa sau những vấp ngã, khó khăn trên đường đời. Bởi đơn giản quê hương chính là nơi lưu giữ những kỉ niệm ngọt ngào và là nơi luôn tồn tại những tấm lòng giàu tình yêu thương, sẵn sàng dang rộng vòng tay để đón chúng ta vào lòng. Cũng nhận ra được điều đó, Nguyễn Minh Châu – một nhà văn luôn có những suy ngẫm, chiêm nghiệm sâu sắc về con người và cuộc đời đã viết lên truyện ngắn "**Bến quê**" (1985) nhằm thức tỉnh người đọc biết nhận ra và biết trân trọng những vẻ đẹp gần gũi, bình dị, vững bền và quý giá của gia đình, quê hương.

Truyện được kể theo ngôi thứ ba nhưng toàn bộ diễn biến câu chuyện được nhìn qua lăng kính tâm trạng, suy nghĩ của nhân vật Nhĩ với một hoàn cảnh đặc biệt: sắp già từ cuộc đời. Vì thế, làm cho dòng trần thuật chuyển hóa thành dòng độc thoại nội tâm với những suy ngẫm, triết lí khái quát về con người và cuộc đời của Nhĩ. Từ đó, giúp cho câu chuyện trở nên chân thực, sinh động, đồng thời toàn bộ tư tưởng, chủ đề của truyện được truyền tải một cách dễ dàng, tự nhiên, gần gũi và sâu sắc.

Trước hết, truyện ngắn "**Bến quê**" đã được nhà văn tạo dựng bằng một tình huống truyện độc đáo mang đầy những nghịch lí, éo le. Nhĩ – một con người đã từng chu du đi khắp nơi trên trái đất với bất kể xó xỉnh nào anh cũng đã từng đặt chân tới nhưng đến phút giây cuối đời anh lại phải cột chặt thân mình bên giường bệnh. Và khi phải bó mình trên chiếc giường chật hẹp, không đi lại được anh mới chợt nhận ra vẻ đẹp giàu có của

Phân tích truyện ngắn Bến quê - Nguyễn Minh Châu

bãi bồi bên kia sông Hồng – nơi mà anh chưa từng đặt chân đến và vẻ đẹp tâm hồn của người vợ nhưng tiếc thay đã quá muộn màng. Tạo ra một tình huống nghịch lí ấy, tác giả muốn hướng tới một nhận thức mang tính chiêm nghiệm: cuộc sống và số phận con người chứa đầy những điều bất thường, nghịch lí, ngẫu nhiên, vượt ra ngoài những dự định và ước muốn, cả những hiểu biết và toan tính của con người. Do không thể trực tiếp thực hiện được khát vọng đi tới "miền đất mơ ước" ấy, nên Nhĩ đã nhờ vả đứa con trai thay mình đặt chân lên bãi bồi bên kia sông. Nhưng cậu bé đã không hiểu được ý cha nên nó chịu đi một cách miễn cưỡng và rồi bị cuốn vào trò chơi phá cờ thế bên dọc đường, có thể làm lỡ mất chuyến đò duy nhất trong ngày. Anh nhớ lại thời trai trẻ của mình cũng ham chơi như thế, và lại nó cũng chưa nhận ra sự hấp dẫn bên kia sông, nên anh không hề trách cậu bé. Từ đó, anh rút ra một triết lí có tính chất tổng kết, chiêm nghiệm về qui luật của cuộc đời con người: "Con người ta trên đường đời khó tránh khỏi những điều vòng vèo hoặc chùng chình". Nhĩ một con người của thời đại mới chỉ biết chạy theo những ước vọng xa vời mà lãng quên đi những vẻ đẹp bình dị, thân quen mà mình đang có. Để rồi khi vấp ngã, khi phải sắp chia xa với cuộc sống này vĩnh viễn thì anh mới chịu nhận ra quê hương, gia đình, người vợ mới là bến đậu, là nơi nương tựa bình yên và vững chắc nhất cho con người sau hành trình đi xa trở về. Mặc dù nhận thức của Nhĩ đâu có chút muộn màng nhưng dù sao anh cũng đã kịp nhận ra trước sự sai lầm của mình, giúp anh cảm thấy thanh thản, nhẹ nhàng.

Cuối truyện, nhà văn miêu tả chân dung và hành động của Nhĩ với vẻ không bình thường: "mặt mũi Nhĩ đỏ rựng một cách khác thường, hai con mắt long lanh chứa một nỗi say mê đầy đau khổ, cả mười đầu ngón tay Nhĩ đang bấu chặt vào cái bậu cửa sổ, những ngón tay vừa bấu chặt vừa run lẩy bẩy. Anh đang cố thu nhặt hết mọi chút sức lực cuối cùng còn sót lại để đu mình nhô người ra ngoài, giơ một cánh tay gầy guộc ra phía ngoài cửa sổ khoát khoát y như đang khấn thiết ra hiệu cho một người nào đó". Hành động đó của Nhĩ thể hiện sự nôn nóng, thúc giục con trai hãy mau mau đi đi không lại lỡ mất chuyến đò. Hay đó chính là điều mà tác giả muốn gửi gắm cho chúng ta đừng để mất thời gian vô ích cho những cái "chùng chình", "vòng vèo" trên đường đời mà hãy hướng tới những giá trị đích thực, giản dị, bền vững quanh ta.

Trong truyện, Nguyễn Minh Châu đã xây dựng rất nhiều những hình ảnh, chi tiết mang tính biểu tượng, có sức chứa đựng khái quát về tư tưởng, chủ đề của truyện với hai lớp nghĩa: tả thực và tượng trưng. Mở đầu truyện là hình ảnh thiên nhiên rất đẹp, thơ mộng với bãi bồi bên kia sông Hồng của tiết trời đầu thu trong buổi sớm bình minh. Đó chính là vẻ đẹp đời sống bình dị, thân thuộc, gần gũi quanh ta như bãi bồi, bến sông mà mở rộng ra là quê hương, làng xóm. Những bông hoa bằng lăng cuối mùa còn sót lại trên cành xòe nở ra một màu tím thắm; tiếng dạt đá lở bên bờ sông, những cơn lũ đầu nguồn đổ về lúc gần sáng... có ý nghĩa biểu tượng cho sự sống của Nhĩ rất mong manh, lóe lên rồi vụt tắt trong những ngày cuối cùng của cuộc đời... Hình ảnh đứa con trai sà vào trò chơi phá cờ thế trên dọc đường biểu tượng cho sự "chùng chình", "vòng vèo" trong cuộc sống mà con người khó có thể tránh khỏi, rút ra được....

Phân tích truyện ngắn *Bến quê* - Nguyễn Minh Châu

Có thể nói, với truyện ngắn "*Bến quê*", Nguyễn Minh Châu đã sử dụng ngòi bút miêu tả tâm lí nhân vật thật tinh tế, thấm đượm tinh thần nhân đạo. Nếu như các nhà văn xưa, khi đặt nhân vật trong hoàn cảnh phải đối diện giữa sự sống và cái chết thường hướng tới sức mạnh tinh thần, ý chí nghị lực để vươn lên, chiến thắng nỗi sợ hãi thông thường hay biểu trưng cho sự hi sinh lớn lao, cao cả, thiêng liêng như "*Chiếc lá cuối cùng*" của O Hen – ri, "*Tình yêu cuộc sống*" của Giac Lân - đon ... thì Nguyễn Minh Châu lại không đi theo cái lối mòn ấy mà lại lựa chọn và xây dựng lên một tình huống khác lạ, độc đáo: đặt nhân vật vào hoàn cảnh sắp từ giã cõi đời để hướng tới sự chiêm nghiệm triết lí về con người và cuộc đời. Bởi khi con người từng trải đang sống nốt những giây phút ít ỏi còn lại của mình thì mới đủ chín chắn và trưởng thành để có thể đưa ra những bài học có tính chất tổng kết một cách sâu sắc về cuộc đời con người được. Cách tư duy đó của nhà văn từ đó cũng giúp cho câu chuyện không chỉ tự nhiên mà còn trở nên thuyết phục, giàu tính nhân văn, nhân đạo hơn. Hay nói cách khác là nhà văn không trực tiếp giao giảng, áp đặt chân lí vào người đọc mà ngược lại thông qua một cuộc đời, một số phận con người để tự rút ra những suy ngẫm của riêng mình nhưng đó lại là suy nghĩ chung, phù hợp với tất cả mọi người. Vì vậy, tuy nhân vật Nhĩ là nhân vật tư tưởng nhưng đã không bị biến thành "cái loa phát thanh" cứng nhắc cho tác giả mà ngược lại số phận, hoàn cảnh của nhân vật lại là "công cụ" đắc lực hợp tình hợp lí để truyền tải tư tưởng của Nguyễn Minh Châu.

Tóm lại, truyện ngắn "*Bến quê*" rất tiêu biểu cho nghệ thuật trần thuật của nhà văn Nguyễn Minh Châu, có sự kết hợp khéo léo giữa tự sự, trữ tình và triết lí. Đồng thời cho thấy tài năng dựng truyện tự nhiên, hợp lí, cách miêu tả tâm lí nhân vật độc đáo, thể hiện được những suy ngẫm của nhân vật, kết hợp với những hình ảnh, chi tiết giàu ý nghĩa biểu tượng. Từ đó, làm nổi bật tư tưởng, chủ đề mà tác giả gửi gắm. Khép lại "*Bến quê*" cũng như biết bao nhiêu những trang văn khác của Nguyễn Minh Châu, người đọc nhận ra những điều gửi gắm của nhà văn: con người cần phải nhìn lại mình, cần biết trân trọng những giá trị vững bền, bình dị của gia đình và quê hương mà ta đang có.

Bài số 2:

Bến quê là truyện ngắn được lấy làm tên chung cho tập truyện của nhà văn quân đội Nguyễn Minh Châu (1930 – 1989), xuất bản năm 1985. Ở tác phẩm này, ngòi bút của nhà văn hướng vào những sự việc tưởng chừng nhỏ nhặt, tầm thường, để thông qua đó phát hiện ra chiều sâu của đời sống tinh thần với bao nhiêu quy luật và nghịch lí, vượt ra khỏi tầm nhìn, tầm suy nghĩ hạn hẹp trước đây của tác giả nói riêng và mọi người nói chung.

Truyện ngắn *Bến quê* của Nguyễn Minh Châu chứa đựng những suy ngẫm, trải nghiệm sâu sắc của nhà văn về con người và cuộc đời, thức tỉnh mọi người sự trân trọng vẻ đẹp và giá trị của những điều bình dị, gần gũi của gia đình, quê hương. Triết lí trong *Bến quê* sâu sắc, mang tính trải nghiệm, có ý nghĩa tổng kết của một con người sắp giá từ cuộc sống.

Phân tích truyện ngắn *Bến quê* - Nguyễn Minh Châu

Cốt truyện được xây dựng trên một tình huống chứa đựng mâu thuẫn. Nhân vật chính là anh Nhĩ, người đã từng đi khắp nơi trên thế giới, nhưng cuối đời lại bị cột chặt vào giường bởi một căn bệnh hiểm nghèo. Nhưng cũng chính vào thời điểm ấy, Nhĩ đã phát hiện ra vùng đất bên kia sông, nơi bến quê quen thuộc một vẻ đẹp mộc mạc mà vô cùng quyến rũ. Cũng như mãi cho đến lúc nằm liệt giường, nhận sự săn sóc từng miếng ăn, ngụm nước của vợ con, Nhĩ mới cảm nhận được nỗi vất vả, sự tàn tảo, tình yêu và đức hi sinh thầm lặng của người vợ hiền. Nhĩ khao khát được một lần đặt chân lên bờ bãi bên kia sông, cái miền đất gần gũi nhưng đã trở nên xa vời đối với anh. Anh đã suy ngẫm và chiêm nghiệm ra cái quy luật đầy nghịch lí của đời người: Con người ta trên đường đời thật khó tránh được những cái điều vòng vèo hoặc chùng chình.

Nhân vật Nhĩ rơi vào một hoàn cảnh đặc biệt là bị liệt toàn thân. Căn bệnh hiểm nghèo ấy khiến anh hầu như không thể tự di chuyển, dù chỉ là nhúc nhích đôi chút trên giường. Mọi sinh hoạt của anh đều phải nhờ vào sự giúp đỡ của người khác, mà chủ yếu là chị Liên, vợ anh. Trong nhiều tác phẩm, các nhà văn hay đặt nhân vật vào hoàn cảnh giáp ranh giữa sự sống và cái chết và khai thác tình huống ấy để nói về khát vọng sống và sức sống mạnh mẽ của con người, về lòng nhân ái, sự hi sinh cao thượng... Nhưng ở truyện này, nhà văn Nguyễn Minh Châu không khai thác theo hướng đó mà lại chiêm nghiệm, suy ngẫm để rút ra triết lí về đời người.

Kịch tính của truyện nằm ở cái điều trở trêu là suốt mấy chục năm công tác, Nhĩ đã có điều kiện đặt chân đến hầu như khắp mọi nơi trên thế giới. Ấy thế mà những năm cuối đời, căn bệnh bại liệt quái ác lại buộc chặt anh vào giường và hành hạ anh suốt mấy năm trời.

Vào một buổi sáng, Nhĩ muốn nhích người đến gần bên cửa sổ. Anh phải nhờ đám trẻ hàng xóm giúp đỡ. Tình huống nghịch lí ấy lại dẫn đến một tình huống thứ hai trong truyện cũng không kém phần nghịch lí: Nhĩ phát hiện ra vẻ đẹp lạ lùng của bãi bồi bên kia sông ngay phía trước cửa sổ nhưng anh biết rằng mình sẽ không bao giờ có thể được đặt chân lên mảnh đất ấy, dù nó ở rất gần. Nhĩ đã nhờ cậu con trai thực hiện giúp mình điều khao khát đó, nhưng rồi cậu ta lại sa vào một đám chơi phá cờ thế trên hè phố và có thể sẽ để lỡ mất chuyến đò ngang duy nhất trong ngày.

Tạo ra một chuỗi những tình huống nghịch lí như trên, tác giả muốn người đọc lưu ý đến một vấn đề của cuộc đời: cuộc sống và số phận con người chứa đầy những điều bất thường, ngẫu nhiên, vượt ra ngoài dự định, ước muốn và cả những tính toán có sẵn. Nhưng ý nghĩa của tình huống trong truyện *Bến quê* không dừng ở đó mà nó còn mở ra một nội dung triết lí mang tính tổng kết những trải nghiệm của cả đời người, qua suy ngẫm của nhân vật Nhĩ: Con người ta trên đường đời thật khó tránh được những cái điều vòng vèo hoặc chùng chình... Cũng như sự giàu có lẫn vẻ đẹp gần gũi của bãi bồi bên kia sông hay phẩm chất của người vợ tàn tảo, giàu tình yêu và đức hi sinh thì phải đến lúc này, khi sắp già biệt cuộc đời, Nhĩ mới thấu hiểu và cảm nhận thấm thía.

Phân tích truyện ngắn Bến quê - Nguyễn Minh Châu

Vẻ đẹp của thiên nhiên trong một buổi sáng đầu thu được miêu tả qua cái nhìn và cảm xúc tinh tế của nhân vật Nhĩ. Cảnh vật được miêu tả theo tầm nhìn của Nhĩ từ gần đến xa, tạo thành một không gian có chiều sâu, chiều rộng. Đầu tiên, anh nhìn thấy những bông bằng lăng tím ngay phía ngoài cửa sổ, rồi đến con sông Hồng với màu nước đỏ nhạt và sau cùng là bãi bồi bên kia sông.

Cảnh vật thiên nhiên hiện ra với vẻ đẹp vô cùng quyến rũ: Bên kia những cây bằng lăng, tiết trời đầu thu đem đến cho con sông Hồng một màu đỏ nhạt, mặt sông như rộng thêm ra. Vòm trời cũng như cao hơn. Những tia nắng sớm đang từ từ di chuyển từ mặt nước lên những khoảng bờ bãi bên kia sông, và cả một vùng phù sa lâu đời của bãi bồi ở bên kia sông Hồng lúc này đang phô ra trước khuôn cửa sổ của gian gác nhà Nhĩ một thứ màu vàng thau xen với màu xanh non – những màu sắc thân thuộc quá như da thịt, hơi thở của đất màu mỡ...

Không gian và những cảnh sắc ấy vốn quen thuộc, gần gũi, nhưng hầu như rất mới mẻ đối với Nhĩ. Tưởng chừng như lần đầu tiên trong đời, anh cảm nhận được vẻ đẹp phong phú của nó. Từ hoàn cảnh cụ thể của mình, Nhĩ đã quan sát, suy ngẫm để rút ra quy luật giống như một nghịch lí của đời người.

Nhĩ bị bệnh đã lâu ngày. Mọi sự, anh đều phải trông cậy vào vợ con. Trong buổi sáng hôm đó, Nhĩ đã linh cảm rằng thời gian của đời mình không còn bao lâu nữa: Nhĩ khó nhọc nâng một cánh tay lên khế ấy cái bát miến trên tay Liên ra. Anh ngửa mặt như một đứa trẻ để cho thằng Tuấn cầm chiếc khăn bông tắm nước ấm khế lau miệng, cầm và hai bên má cho mình. Rồi anh hỏi vợ: Đêm qua lúc gần sáng em có nghe thấy tiếng gì không?...

Hôm nay đã là ngày mảy rồi em nhi? Chị Liên dường như cũng đã cảm nhận được tình cảnh và tâm trạng của chồng nên lảng tránh trả lời những câu hỏi của anh.

Anh Nhĩ nghĩ về chị Liên thật cảm động. Lần đầu tiên, anh để ý thấy vợ mình mặc tấm áo vá. Những ngón tay gầy guộc của chị âu yếm vuốt ve vai anh và Nhĩ nhận ra tất cả tình yêu thương, sự tận tảo và đức hi sinh thâm lặng của vợ. Nhĩ nói với vợ: Suốt đời anh chỉ làm em khổ tâm... mà em vẫn nín thinh. Chị Liên trả lời: Có hề gì đâu... Miến là anh sống, luôn luôn có mặt anh, tiếng nói của anh trong gian nhà này. Chính trong những ngày cuối đời, Nhĩ mới thực sự thấu hiểu và biết ơn sâu sắc người vợ hiền thực, đảm đang:..., cũng như cảnh bãi bồi đang nằm phơi mình bên kia, tâm hồn Liên vẫn giữ nguyên vẹn những nét tận tảo và chịu đựng hi sinh từ bao đời xưa, và cũng chính nhờ có điều đó mà sau nhiều ngày tháng bôn tẩu, tìm kiếm... Nhĩ đã tìm thấy được nơi nương tựa là gia đình trong những ngày này.

Vào buổi sáng hôm ấy, khi nhận ra vẻ đẹp bình dị, gần gũi của cảnh vật qua ô cửa sổ, đồng thời cũng hiểu rằng mình sắp phải già biệt cõi đời, trong tâm thức Nhĩ bùng dậy một khát khao vô vọng là được đặt chân một lần lên cái bãi bồi bên kia sông. Điều ước

Phân tích truyện ngắn Bến quê - Nguyễn Minh Châu

muốn ấy chính là sự thức tỉnh về những giá trị bền vững của những điều bình thường và sâu sắc của cuộc sống thường bị người ta bỏ qua hoặc lãng quên, nhất là thời còn trẻ, khi những ham muốn xa vời, hão huyền đang lôi cuốn con người tìm đến. Sự thức tỉnh này chỉ đến với người ta ở cái tuổi đã từng trải, với Nhĩ thì đó là thời gian cuối đời, lại phải nằm liệt trên giường bệnh. Bởi thế sự thức tỉnh của anh xen lẫn niềm ân hận, xót xa: Họa chăng chỉ có anh đã từng trải, đã từng in gót chân khắp mọi chân trời xa lạ mới nhìn thấy hết sự giàu có lẫn mọi vẻ đẹp của một cái bãi bồi sông Hồng ngay bờ bên kia.

Nhĩ đã nhờ con trai thay mình đi sang bên kia sông, đặt chân lên bãi phù sa màu mỡ ấy. Nhưng anh lại gặp thêm một nghịch lí nữa là đứa con không hiểu được ước muốn tha thiết của cha nên làm theo một cách miễn cưỡng và rồi lại bị cuốn hút vào trò chơi phá cờ thế rất hấp dẫn mà nó gặp trên đường đi, để rồi có thể sẽ lỡ chuyến đò ngang duy nhất trong ngày. Anh Nhĩ không trách con, bởi vì nó đã thấy có gì đáng hấp dẫn ở bên kia sông đâu. Nó cũng giống hệt như anh mấy mươi năm về trước.

Cuối truyện, tác giả tả khi thấy con đò ngang vừa chạm mũi vào bờ đất bên này, Nhĩ đã thu hết tàn lực dòn vào một cử chỉ có vẻ kì quặc: Anh đang cố thu nhặt hết mọi chút sức lực cuối cùng còn sót lại để đu mình nhô người ra ngoài, giơ một cánh tay gầy guộc ra phía ngoài cửa sổ khoát khoát như đang khẩn thiết ra hiệu cho một người nào đó. Hành động này của Nhĩ có thể hiểu là anh đang nôn nóng thúc giục cậu con trai hãy mau mau xuống bến kéo lỗ đò, nhưng hình ảnh này còn có ý nghĩa sâu xa hơn. Đó là ý muốn thức tỉnh mọi người về những cái vòng vèo, chùng chình mà chúng ta đang sa vào trên đường đời, hãy cố gắng dứt ra khỏi nó để hướng tới những giá trị đích thực, bền vững vốn rất giản dị, gần gũi của cuộc đời xung quanh ta.

Nhân vật Nhĩ là nhân vật tư tưởng, một loại nhân vật xuất hiện khá nhiều trong sáng tác của Nguyễn Minh Châu giai đoạn sau 1975. Nhà văn đã gửi gắm qua nhân vật này nhiều điều mà ông quan sát, suy ngẫm, triết lí về cuộc đời và con người. Nhưng nhân vật không bị biến thành cái loa phát ngôn cho tác giả. Những chiêm nghiệm, triết lí của ông đã được chuyển hóa nhuần nhuyễn vào đời sống nội tâm của nhân vật, với diễn biến tâm trạng tinh tế dưới sự tác động của hoàn cảnh bất thường.

Đặc điểm nổi bật trong nghệ thuật của truyện là nhà văn đã sáng tạo ra những hình ảnh giàu ý nghĩa biểu tượng. Trong truyện *Bến quê*, hầu như mọi hình ảnh đều mang hai lớp nghĩa: nghĩa thực và nghĩa biểu tượng. Hai lớp nghĩa này gắn bó thống nhất, khiến cho các hình ảnh không bị tước đi giá trị tạo hình và sức gợi cảm để chỉ đơn thuần là hình ảnh ước lệ. Ý nghĩa biểu tượng được gợi ra từ hình ảnh thực, nhưng phải đặt nó vào trong cả hệ thống hình ảnh và nó chỉ có thể toát lên ý nghĩa khi đối chiếu với chủ đề của tác phẩm.

Hình ảnh bãi bồi, bên sông và toàn bộ khung cảnh thiên nhiên được miêu tả trong truyện cũng mang ý nghĩa khái quát, tượng trưng. Đó là vẻ đẹp dung dị, tự nhiên của đời

Phân tích truyện ngắn *Bến quê* - Nguyễn Minh Châu

sống thể hiện qua những sự vật gần gũi, thân thuộc như một bến đò, một dòng sông, một bãi bồi,... nói rộng ra là quê hương, xứ sở.

Nhiều hình ảnh và chi tiết khác trong truyện cũng chứa đựng ý nghĩa biểu tượng khá rõ: Những bông hoa bằng lăng cuối mùa màu sắc như đậm hơn; tiếng những tảng đất lở ở bờ sông bên này, khi cơn lũ đầu nguồn dồn về, đã đổ ụp vào cả trong giấc ngủ của Nhĩ lúc gần sáng. Hai chi tiết này gợi cho người đọc ý nghĩ là sự sống của nhân vật Nhĩ đã ở vào những ngày cuối cùng.

Đứa con trai của Nhĩ sa vào một đám chơi phá cờ thế trên lề đường là chi tiết giống như điều mà Nhĩ gọi là sự chùng chình, vòng vèo mà trên đường đời, người ta khó lòng tránh khỏi..

Hành động và cử chỉ của Nhĩ ở cuối truyện cũng mang ý nghĩa biểu tượng. Bằng việc đặt nhân vật vào tình huống có tính nghịch lí, truyện *Bến quê* phát hiện một điều có tính quy luật: trong cuộc đời, con người thường khó tránh khỏi những điều vòng vèo, chùng chình, đồng thời thức tỉnh về những giá trị và vẻ đẹp đích thực của đời sống ở những điều quen thuộc, bình thường mà bền vững muôn đời.

Qua cảnh ngộ và tâm trạng của nhân vật Nhĩ, chúng ta cảm nhận được ý nghĩa triết lí về cuộc đời con người mà nhà văn đặt ra trong tác phẩm: Hãy cố gắng tìm hiểu và cảm nhận những vẻ đẹp bình dị mà quý giá ẩn chứa trong những gì quen thuộc, gần gũi nhất của gia đình và quê hương.

Truyện được kể theo cái nhìn và tâm trạng của nhân vật Nhĩ, trong một cảnh ngộ đặc biệt. Giọng trầm tư, suy ngẫm của một người từng trải, cùng với giọng xúc động, đượm buồn, có cả sự ân hận và xót xa của một người nhìn vào hiện tại và quá khứ của mình ở cái thời điểm biết mình sắp phải từ giã cuộc đời. Những đoạn tả hàng cây bằng lăng, con sông, bờ bãi bên kia sông là những đoạn văn rất hay. Tác giả đã miêu tả những sắc thái khác nhau của vẻ đẹp thiên nhiên bằng tính từ chỉ màu sắc và những đường nét tạo hình rất gợi cảm.

Bến quê là một truyện ngắn xuất sắc, chứa đựng những chiêm nghiệm, triết lí sâu sắc về đời người. Những cảm xúc tinh nhạy đã được tác giả thể hiện bằng lời văn hàm súc, giản dị và những hình ảnh mang ý nghĩa tượng trưng nhưng dễ hiểu.

Trên đây là một số bài văn mẫu *phân tích truyện Bến Quê* của nhà văn Nguyễn Minh Châu, các bạn có thể tham khảo thêm *dàn ý phân tích tác phẩm Bến Quê* chi tiết nhất. Truy cập mục tài liệu [Văn mẫu lớp 9](#) để cập nhật thêm các bài văn hay lớp 9 khác do Đọc Tài Liệu tổng hợp và biên soạn.

Phân tích truyện ngắn Bến quê - Nguyễn Minh Châu